

Identifying Turkish Pre-Service Teachers' Attitudes Toward Teaching Profession

Zeynep ÇETİNKAYA*

ABSTRACT. This study attempts to identify attitudes of Turkish pre-service teachers' attitudes toward teaching profession. Data was obtained from 195 last grade students in the Department of Turkish Education, in Dokuz Eylül University. The tool that was used for data collection is called "Attitude Scale Towards Teaching". ANOVA and t-test were employed to analyze the data. The findings have indicated that variables such as the gender and preference arrangement in OSS proved to be significant on the attitudes of the students, whereas, variables such as the type of high school and existence of a teacher in the family had no impact.

Keywords: Teaching profession, attitude, Turkish pre-service teachers.

SUMMARY

Purpose and Significance: Since the teachers have major role in developing learning materials, preparing learning process and identifying interests and competence of students, they are milestones of the education in every country. All their duties require professional knowledge. In addition the teachers should have a positive attitude toward teaching profession. It is believed that positive and negative attitudes of teachers have proportional reflections in the classroom. Because of this fact, the goal of our study was to find out the Turkish pre-service teachers' attitudes towards teaching profession. Furthermore, this study tried to reveal whether there is any relationship between students' attitudes in terms of following variables: gender, the type of high school graduated from, preference arrangement in OSS (University Entrance Examination), and having a teacher as a family member.

Methods: 195 teacher candidates, 67 males and 128 females were participated in the study. They were senior students in Department of Turkish Education at the Faculty of Education of Dokuz Eylül University. A likert scale developed by Erkus and et al. (2000) with 23 items utilized in the study. The internal consistence coefficient of the scale is 0.99. Cronbach Alpha coefficient was found to be 0.95. SPSS 11.0 Statistical Program was used to analyze the data. Data were analyzed through ANOVA and t-test.

Results: Statistical analysis showed that attitudes of pre-service teachers towards teaching were positive. It was seen that there were significant differences between groups in terms of gender and preference arrangement in ÖSS. However, there had not been found any significant difference with respect to the type of high school graduated from and the existence of a teacher in the family.

Discussion and Conclusions: Based on the findings of the current study and related literature, it can be concluded that pre-service attitudes of teachers' towards teaching profession were positive. The possible reasons includes the fact that teaching profession is considered prestigious in Turkish Society, and that it provides good job opportunities. Regarding gender, it showed the female teachers had more positive attitudes than male colleague. The general belief that teaching profession is considered as a female profession may have contributed to the difference between genders. The other conclusion showed that candidates who had chosen teaching study in their first five preferences in OSS had more positive attitudes than others. Based on this finding, it can be concluded that those students had put the study of teaching in their university preferences because of their positive attitudes. There had not been any significant difference with respect to the type of the high school graduated from. However, since the students graduated from Anatolian Teacher Training High School had taken teacher training (pedagogical) courses, it had been expected that they would show more positive attitudes than students coming from other high schools. The last variable of the study indicated that existence of a teacher in the family did not have any significant difference on the attitudes of the students towards teaching profession. It can be therefore concluded that pre-service education in Turkish Language Department had positive impact on students, who have not any teacher in their family.

* Assist. Prof. Dr. Zeynep ÇETİNKAYA, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education, Turkish Language Teaching, zeynepckaya@comu.edu.tr.

Türkçe Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi

Zeynep ÇETİNKAYA*

ÖZ. Bu araştırma, Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Veriler, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nün son sınıfında okuyan 195 öğrenciden elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Erkuş ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilen “Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler, ANOVA ve t-testi ile analiz edilmiştir. Cinsiyet ve ÖSS'deki tercih sırası açısından gruplar arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Mezun olunan lise türü ve ailede öğretmen bulunup bulunmama değişkenlerine göre ise gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmenlik mesleği, tutum, Türkçe öğretmenliği.

GİRİŞ

Öğretmen, eğitim sisteminin temel taşlarından biridir. Öğretim sürecini planlama, uygun yöntem, teknik ve araç-gereçlerin etkin kullanımını sağlama, öğrenciyle etkileşim halinde bulunarak öğretim sürecini değerlendirme gibi pek çok aşamanın başarılı bir biçimde gerçekleştirilmesi büyük bir oranda öğretmene bağlıdır. Bunun için öncelikle öğretmenin alana ilişkin yeterli bir bilgi ve beceriyle donatılması gerekir. Ancak başarının sağlanmasında salt bilgi yeterli değildir. Tutumların da önemli bir etkisi söz konusudur. Bilindiği gibi “tutumların, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi vardır” (Tavşancıl, 2002: 72). Dolayısıyla öğretmenlerin bilişsel alandaki bilgileri kadar duyuşsal ve davranışsal alanlarının birleşiminden oluşan tutumları da istenen başarıda etkili olmaktadır.

Mesleğe ilişkin olumlu tutum içinde olan öğretmen, mesleğini sevecek ve işini en iyi bir biçimde gerçekleştirmeye çalışacaktır. Olumsuz tutuma sahip olan öğretmen ise bu olumsuzluğu davranışlarına da yansıtacaktır. Bu durumdan da eğitim sistemi, özellikle de öğrenciler etkilenecektir. Çünkü öğretmenler, “öğrencileri için model rolündedir. Çocuklar kendi güdülerini kadar hem yetişkin hem de akranların özellikle öğretmenlerin rolleriyle özdeşlik kurarak tutum ve değer kazanmaktadırlar.” (Sünbül, 2003: 261). Dolayısıyla bireylerin yetişmesinde önemli bir katkısı olan öğretmenlerin mesleğe yönelik şekilleri, kendilerini etkilediği kadar öğrencilerin gelişimlerini de etkilemektedir.

Öğretmenlik mesleğinin öneminden ötürü, farklı dallardaki öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının mesleğe yönelik görüşlerini ve tutumlarını belirlemek için yurtiçi ve yurtdışı kaynaklı çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bontempo, Barbara ve Digman (1985), Batı Virginia üniversitesinde okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşlerinde en çok “önemli bir meslek” ve “yapmaya değer bir iş” (% 83,2) seçeneklerini tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Brown (1992), Jamaika ve Doğu Karayip eyaletlerindeki stajyer öğretmenlerine öğretmenlik mesleğini neden tercih ettiklerini sormuş ve adaylar ilk sırada çocukları yardım etmeyi sevdiğini (Jamaika %30,5, Doğu Karayip %40), ikinci sırada da topluma katkı için bu mesleği yaptıklarını belirtmişlerdir. Su (1997), California'daki eğitim okulunda yaptığı bir çalışmada yerli ve azınlık öğrencilerinin öğretmenlik mesleğinden gurur duydukları (%68 yerli, %73 azınlık) sonucuna ulaşmıştır. Kyriacou, Hultgren ve Stephens (1999), Stavanger'deki ve York'taki öğretmen adaylarından bu mesleği seçmelerinde etkili olan kararları önem derecesine göre sıralamalarını istemiş, her iki grupta da en çok “öğretme işinden zevk alma” (Stavanger %84,5, York %87,5), “çocuklarla çalışmayı sevme” (Stavanger %56,3, York %87,1) seçeneklerinin işaretlendiğini belirlemiştir.

Tutum üzerinde çalışan Üstün, Erkan ve Akman(2004), Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerle ilgili yaptıkları araştırmada örneklemdeki adayların mesleğe

* Yrd. Doç. Dr. Zeynep ÇETİNKAYA, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, zeynepckaya@comu.edu.tr.

yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benzer olarak Kaya ve Büyükkasap (2005) Fizik Öğretmenliği programı öğrencileri üzerine yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum içerisinde olduklarını belirlemişlerdir. Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006) de Fen Bilgisi öğretmen adayları ile ilgili yaptıkları çalışmada öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların genel olarak olumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları çeşitli değişkenler açısından değerlendiren çalışmalar da bulunmaktadır. Cinsiyet değişkenini inceleyen Saracaloğlu'nun (1993) Fen ve Edebiyat Fakülteleri; Üstün, Erkan ve Akman'ın (2004) Okul Öncesi Öğretmenliği; Çakır'ın (2005) İngilizce Öğretmenliği; İşmen ve Yıldız'ın (2005) Eğitim Fakültelerinin lisans ve tezsiz yüksek lisans programı; Kaya ve Büyükkasap'ın (2005) Fizik Öğretmenliği; Akpınar, Yıldız ve Ergin'in (2006) de Fen Bilgisi öğretmenliği öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmalarda kızlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalarda kız öğrencilerin erkeklere göre daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Smith (1973), İngiltere'deki Garnett Üniversitesindeki öğrencilerin öğretmenliğe ilişkin tutumlarında cinsiyet açısından istatistiksel anlamda önemli bir farklılık bulmasa da kız öğrencilerin tutum puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Mezun olunan lise türünü değerlendiren Saracaloğlu (1993) gruplar arasında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarda anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ailede öğretmen bulunup bulunmama değişkeninde ise anlamlı bir farklılık elde etmiştir. Ailesinde öğretmen bulunan öğrencilerin tutumlarının, öğretmen bulunmayanlardan daha olumlu olduğunu belirtmiştir. Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006) tarafından yapılan çalışmada da benzer biçimde, ailesinde öğretmen olan adayların, olmayanlara göre daha olumlu tutum puanına sahip oldukları belirtilmiştir. Öğretmenlik mesleğini tercih etme sırası üzerinde duran aynı araştırmacılar, öğretmenlik mesleğini 1-3. sırada tercih eden öğrencilerin, 7-10 ile 11 ve üstü sırada tercih edenlerden daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmalar incelendiğinde, farklı dallarda öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde durulduğu görülmektedir. Türkçe öğretmenliği bölümünde öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının da öğretmenliğe ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi gerekmektedir. Öğretmenlik mesleğinin içinde Türkçe öğretmenlerinin ayrı bir yeri vardır. Bu öğretmenler, öğrencilerin tüm yaşamı boyunca kullanacakları dil becerilerinin geliştirilmesinde etkin bir role sahiptirler. Bu nedenle çalışmada, Türkçe öğretmen adaylarının da öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ve değişkenler açısından durumlarının neler olduğunu belirleme amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1. Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nün 4. sınıfında okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları nasıldır?
2. Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nün 4. sınıfında okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları onların cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nün 4. sınıfında okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları onların mezun oldukları lise türlerine göre farklılık göstermekte midir?
4. Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nün 4. sınıfında okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları onların ÖSS'deki tercih sıralarına göre farklılık göstermekte midir?
5. Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nün 4. sınıfında okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları onların ailelerinde öğretmen bulunup bulunmamasına göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada, var olan bir durumu ortaya koyma amaçlandığı için betimsel-tarama modeli kullanılmıştır. Bu yönetime bağlı kalarak çalışmada, araştırma grubunun öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri belirlenmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, 2006 Bahar Dönemi'nde Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nün dördüncü sınıfında okuyan 128 kız, 67 erkek olmak üzere toplam 195 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada verileri toplamak için Erkuş ve arkadaşları (2000, 27-33) tarafından geliştirilen “Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. 23 maddeden oluşan ölçeğin 10 maddesi olumlu, 13 maddesi olumsuzdur. Tutumlar, “tamamen uygun, uygun, kararsızım, uygun değil ve hiç uygun değil” şeklinde beşli Likert tipinde derecelendirilmiştir. Olumlu maddeler, bu dereceye göre sırasıyla 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlandırılmıştır. Olumsuz maddelerde ise tam tersi bir puanlama yapılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 23, en yüksek puan ise 115'tir. Ölçeğin güvenirlik kat sayısı 0.99'dur. Bu çalışmada ise güvenirlik kat sayısı 0.95 olarak belirlenmiştir. Ayrıca ölçeğin giriş kısmına, öğrencilerin kişisel bilgilerini belirleyecek sorular da eklenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmaların verileri, 2006 yılının nisan ayının ikinci haftasında toplanmıştır. Ölçek, araştırmacı tarafından 4. sınıf öğrencilerine 25 dakika kadar bir süre verilerek dağıtılmış, gönüllü olarak dolduran öğrencilerden bu süre sonunda geri toplanmıştır.

BULGULAR

Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları

Çalışmada öncelikle örneklemdaki Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarına bakılmıştır. Bunun için betimsel istatistik analizi yapılmış, tüm öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarıyla ilgili veriler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Tüm Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Puanları

	Öğrenci sayısı (N)	En düşük puan	En yüksek puan	Aritmetik ortalama(\bar{X})	Standart sapma (SS)
Toplam	195	43.00	115.00	95.93	14.20

Tablo 1'deki verilere göre öğrencilerin mesleğe yönelik tutum puanları yüksektir. Kullanılan ölçeğin en düşük puanı 23, en yüksek puanı ise 115'tir. Bu grupta ise en düşük puan, 43'tür. Tam puan alan öğrenciler de vardır. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerin ortalama puanları ($\bar{X}=95,93$), ölçeğin kendi ortalama puanından ($\bar{X}=69$) daha yüksektir. Bu verilerden, öğrencilerin mesleğe karşı olumlu tutum içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.

Cinsiyet değişkeni ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum

“Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları, cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” sorusu için t-testi analizi yapılmıştır. İlişkisiz örneklem için yapılan t-testinde “bağımlı değişkene ilişkin ölçümlerin dağılımı her iki grupta da normaldir” varsayımı bulunmaktadır (Büyüköztürk, 2007: 39). Gruplardaki dağılımın normal olması nedeniyle çalışmada t-testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Kız	128	99.02	11.4			
Erkek	67	90.03	17.0	193	4.4	0.000*

*p<.01

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği [$t_{(193)}=4,393$; $p<.01$], etki değerinin orta düzeyde olduğu ($\eta^2=.09$) anlaşılmaktadır. Farklılığın kimin lehine olduğunu görebilmek için ortalama puanlara bakıldığında, farklılığın kız öğrencilerin lehine olduğu görülmektedir. Buna göre kız öğrencilerin, öğretmenliğe karşı daha olumlu bir tutum içerisinde oldukları söylenebilir.

Lise türü ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum

“Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları, mezun olunan lise türüne göre farklılık göstermekte midir?” sorusu için önce betimsel istatistik, daha sonra varyans analizi yapılmıştır. Bu analizlere ilişkin sonuçlar, Tablo 3 ve 4’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre Betimsel İstatistikleri (\bar{X} , S).

Okul Türü	N	\bar{X}	S
Genel Lise	60	98.33	12.37
Öğretmen Lisesi	68	94.41	15.94
Anadolu Lisesi	39	93.61	15.40
Süper Lise	28	97.71	10.95

Tablo 3’e göre genel liseden mezun olan öğrenciler, en yüksek ortalamaya ($\bar{X}=98.33$) sahiptir. Daha sonra sırasıyla süper liseden ($\bar{X}=97.71$), öğretmen lisesinden ($\bar{X}=94.41$) ve Anadolu lisesinden ($\bar{X}=93.61$) mezun olan öğrenciler gelmektedir. Ancak genel olarak bakıldığında ortalamaların birbirlerine yakın oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre Varyans Analizi Sonuçları

	df	K.T.	K.O	F	p
Gruplar arası	3	801.38	267.128		
Gruplar içi	191	38336.74	200.716	1.331	0.266
Toplam	194	39138.133			

p>.05

Tablo 4’te verilen varyans analizi sonuçlarına göre de gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır [$F_{(3-191)}=1,331$; $p>.05$]. Bu sonuca ait etki büyüklüğüne bakıldığında değer küçük olduğu görülmektedir ($\eta^2=.02$). Sonuçlara bağlı olarak öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, mezun olunan lise türüne göre değişmediği söylenebilir.

ÖSS’deki tercih sırası ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum

“Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları, ÖSS’deki tercih sırasına göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt bulmak için t-testi analizi yapılmıştır. İlk beş tercihte

bulunan öğrenciler birinci grubu, 6 ve daha sonrası ise ikinci grubu oluşturmuştur. Yapılan analiz sonuçları, Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının ÖSS'deki Tercih Sırasına Göre t-testi Sonuçları

	N	\bar{X}	S.S.	Sd	t	p
Birinci Grup (1-5. tercih)	168	96.98	13.58	193	2,62	0.009*
İkinci Grup (6-18. tercih)	27	89.37	16.39			

Levene:F=2,477; *p<0.05

Tablo 5'e göre yukarıdaki sonuçlar, bu ölçekteki maddelere ilişkin öğrenci tutumları açısından ÖSS'deki tercih sırasına göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir [$t_{(193)}=2,62$; $p<.05$]. Etki büyüklüğü ise düşük düzeydedir ($\eta^2=.03$). İki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki fark yaklaşık 7 puan civarındadır. Öğretmenliği ilk sıralarda tercih eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, diğer gruptakilere göre daha olumludur. Buna bağlı olarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların, ÖSS tercih sırasından etkilendiği söylenebilir.

Ailede öğretmen bulunması ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum

İncelenen dördüncü değişken, ailede öğretmen bulunup bulunmamasıyla ilgilidir. "Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları, ailede öğretmen bulunup bulunmamasına göre farklılık göstermekte midir?" sorusu için t-testi analizi yapılmıştır. Bu analize ilişkin sonuçlar, Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının Ailede Öğretmen Bulunup Bulunmamasına Göre t-testi Sonuçları

	N	\bar{X}	S.S.	Sd	t	p
Yok	140	97.07	13.34	193	1.79	0.07
Var	55	93.03	15.95			

[Levene: F=0,500; $p>.05$]

Tablo 6'daki t-testi sonuçlarına göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(193)}=1.79$; $p>.05$]. Etki büyüklüğünün düşük olduğu belirlenmiştir ($\eta^2=.01$). Öğrencilerin ailesinde öğretmen olmayanların aritmetik ortalamaları ($\bar{X}=97.07$) iken ailesinde öğretmen olanların aritmetik ortalaması ($\bar{X}=93.03$)'tür. Ailesinde öğretmen bulunmayan öğrencilere ait ortalamaların, diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre ailesinde öğretmen olmayanların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada, Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Buna göre araştırmaya katılan Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Üstün, Erkan ve Akman (2004), Kaya ve Büyükkasap (2005), Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006) öğretmen adayları

ile ilgili yaptıkları çalışmalarda da öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların genel olarak olumlu olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Benzer sonuçları gösteren bu bulgulara dayanarak öğretmenlik mesleğinin olumlu bir bakış açısıyla değerlendirilen bir meslek olduğu söylenebilir. Yurtdışı kaynaklı çalışmalara bakıldığında öğretmenlik mesleği önemli, yapmaya değer (Bontempo, Barbara ve Digman, 1985), çocuklara ve topluma yardım olanağı sağlayan (Brown, 1992), gurur duyulan (Su, 1997), öğretme işinden zevk alınan (Kyriacou, Hultgren ve Stephens, 1999) bir meslek olarak görülmektedir. Dolayısıyla öğretmenliğin, meslekî doyumun sağlanabileceği, olumlu yaklaşılacak bir iş kolu olduğu söylenebilir.

Çalışmada, “cinsiyet” değişkeni açısından anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Kız öğretmen adayları, erkeklere göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Elde edilen bu bulgu, Saracaloğlu'nun (1993); Üstün, Erkan ve Akman'ın (2004); Çakır'ın (2005); İşmen ve Yıldız'ın (2005); Kaya ve Büyükkasap'ın (2005); Akpınar, Yıldız ve Ergin'in (2006) çalışma gruplarından elde ettikleri bulgularla örtüşmektedir. Bu çalışmalarda da kız öğrencilerin tutum puanlarının erkeklere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Smith (1973) de istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık elde etmese de kızların tutum puanlarının erkeklerinkinden daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Benzer bulgular ışığında cinsiyetin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumda önemli bir etken olduğu söylenebilir. Kız öğrencilerin daha olumlu tutum içerisinde olmaları da çalışma saatlerinin uygunluğu nedeniyle öğretmenliğin bir bayan mesleği olarak görülmesine bağlanabilir.

Araştırma verilerinin analizlerinden elde edilen bilgilere göre “mezun olunan lise türü” değişkeni açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Burada, öğretmen liselerinden mezun olan öğrencilerin diğerlerine göre mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olmaları beklenirken grupların ortalamaları birbirlerine yakın çıkmıştır. Bu durum, öğretmen liselerinde verilen meslek derslerinin etkililiği ile ilgili olabilir. Saracaloğlu (1993) da yaptığı çalışmada mezun olunan lise tipine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların değişmediğini belirtmektedir. Araştırmacı bu sonucu, öğrencilerin benzer ailelerden gelmeleriyle ve mesleğe ilişkin beklentilerinin yüksek olmasıyla açıklamaktadır.

Araştırma sonucuna göre Türkçe öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları, “ÖSS'deki tercih sıraları”na bağlı olarak değişmektedir. Bu mesleği ilk 5 sırada tercih eden öğrencilerin tutum puanları, diğer gruba göre daha yüksektir. Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006) öğretmenlik mesleğini 1-3. sırada tercih eden öğrencilerin, 7-10 ile 11 ve üstü sırada tercih edenlerden daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu farklılığın nedeninin öğretmenliği ilk sıralarda tercih eden öğrencilerin diğer gruptakilere göre daha çok istemelerinden kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Türkçe öğretmenliğini ilk 5 sırada tercih eden adayların olumlu yaklaşımları da düşünüldüğünde öğretmenlik mesleğini ilk sıralarda tercih edenlerin bilinçli bir seçim yaptıkları, burayı isteyerek seçtikleri, bu nedenle mesleğe yönelik daha olumlu bir yaklaşım sergiledikleri söylenebilir.

Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında “ailede öğretmen bulunup bulunmama” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Saracaloğlu (1993); Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006) tarafından yapılan çalışmalarda ise ailesinde öğretmen bulunan öğrencilerin tutumlarının, öğretmen bulunmayanlardan daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe öğretmen adayları ile ilgili yapılan bu çalışma ile diğer iki çalışmanın sonuçları arasında farklılık görülmektedir. Bu farklılığın sebebi, Türkçe öğretmenliğindeki lisans programında verilen derslerden kaynaklanabilir.

Yukarıdaki çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarda olumlu bir yaklaşım görülmektedir. Bu olumlu yaklaşımı, daha da arttırmak için bilişsel ve duyuşsal alanda daha fazla doyumun sağlanması gerekir. Bunun için de öğretmenlerin alana ve mesleğe yönelik bilgileri artırılmalı, öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve önemi vurgulanmalıdır. Özellikle de Öğretmen Lisesi öğrencilerinin meslek derslerinde öğretmenliğin önemi kavratılmalı ve benimsetilmelidir.

Kız öğretmen adaylarının öğretmenliğe olan ilgisini desteklemek, erkeklerin görüşlerini olumlu yönde etkilemek, öğretmenliğin ilk sıralarda tercih edilmesini sağlamak için bu mesleği özendirerek çalışmalar yapılmalıdır. Bu meslekle ilgili iş alanlarını çeşitlendirmek, daha fazla

kadro olanağı sağlamak, ekonomik durumu desteklemek, Eğitim Fakültelerine teknolojik destek sağlamak yapılabilecek çalışmalardan birkaçıdır.

Araştırmanın sonucuna bağlı olarak ailelerinde öğretmen bulunan adaylarla bulunmayanların tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmasının ya da olmamasının nedenlerinin başka bir çalışmada ayrıntılı bir biçimde araştırılması gerektiği söylenebilir. Çünkü böyle bir araştırma, öğretmenlik mesleği ile ilgili temel sorunların ortaya konmasında yol gösterici bir çalışma olacaktır.

Bu çalışmada veriler, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde okuyan öğrencilerden toplanarak sınırlandırılmıştır. Çalışmada özellikle Türkçe öğretmen adaylarının durumunu belirleme amaçlanmıştır. Öğretmenlik mesleğini yapmaya en yakın adaylar olduğu için veriler, dördüncü sınıf öğrencilerinden elde edilmiştir. Farklı üniversitelerde farklı sınıflarda okuyan Türkçe öğretmeni adayları üzerinde yapılacak bir çalışma daha kapsamlı sonuçlar elde etmeye yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, E., Yıldız, E. ve Ergin, Ö. (2006). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56-62.
- Alkan, C. (2000). Meslek ve Öğretmenlik Mesleği. İçinde V. Sönmez (ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (243-294). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bontempo, B. T. & Digman, S. (1985) "Entry level profile: student attitudes toward the Teaching Profession." *Paper presented at the annual meeting of the Annual Meeting of the American Educational Research Association*. Chicago, March-April. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 258949).
- Brown, M. M. (1992). Caribbean first-year teachers' reasons for choosing teaching as a career. *Journal of Education for Teaching*, 18(2), 185-195.
- Büyükoztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (7. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı (İÖLP) ve Eğitim Fakülteleri İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumları ve Meslekî Yeterlik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 27-42.
- Erkuş, A., Sanlı, N., Bağlı, M. T. ve Güven, K. (2000). Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 116, 27-33.
- Eskicumalı, A. (2004). Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleği. İçinde Y. Özden (ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (2-31). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- İşmen, A. E. ve Yıldız, S. A. (2005). Öğretmenliğe İlişkin Tutumların Özgeçmiş ve Atılganlık Düzeyleri Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 42, 151-166.
- Kaya, A. ve Büyükkasap, E. (2005). Fizik Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Profilleri, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Endişeleri: Erzurum Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2, 367-380.
- Kyriacou, C., Hultgren, A. & Stephens, P. (1999). Student teachers' motivation to become a secondary school teacher in England and Norway. *Teacher Development*, 3(3), 373-381.
- Saracaloğlu, A. S. (1993). "Fen ve Edebiyat Fakülteleri Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları." *İzmir I. Eğitim Kongresi Bildirileri (Kasım 1991)* 565-569. *İzmir: Buca Eğitim Fakültesi Yayını*.
- Smith, I. M. (1973). Changes in students' attitudes to teaching. *Higher Education*, 2(3), 361-376.
- Sönmez, V. (2000). Eğitimin Tarihsel Temelleri. İçinde V. Sönmez (ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (1-40). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Su, Z. (1997). Teaching as a profession and as a career: minority candidates' perspectives. *Teaching & Teacher Education*, 13(3), 325-340.
- Sünbül, A. M. (2003). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. İçinde Ö. Demirel ve Z. Kaya (ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (3. baskı, 243-278). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Üstün, E., Erkan S. ve Akman B. (2004). Türkiye'de Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 129-136.